

Sygn. akt **III AUa 29/21**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 sierpnia 2022 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Marta Sawińska

Protokolant: Emilia Wielgus

po rozpoznaniu w dniu 4 sierpnia 2022 r. w P. na posiedzeniu niejawnym

sprawy **A. D.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.**

o zaległe składki

na skutek apelacji A. D.

od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu

z dnia 30 października 2020 r. sygn. akt VIII U 2848/19

uchyla zaskarżony wyrok w całości i sprawę przekazuje Sądowi Okręgowemu

w Poznaniu do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie

o kosztach procesu w instancji odwoławczej.

	Marta Sawińska	

UZASADNIENIE

Decyzją z 15 października 2019r. o znaku (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. działając na podstawie art. 83 ust. 1 oraz art. 32 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2017 r., poz. 1778 ze zm.) określił wysokość zadłużenia A. D. z tytułu składek na kwoty:

1. składki na ubezpieczenia społeczne za okres od 06-2014 do 12-2014 w kwocie 3.423,21 zł oraz należne odsetki w kwocie 1.377,00 zł;
2. składki na ubezpieczenie zdrowotne w ramach zakresów deklaracji 01-39 za okres od 02-2016 do 05-2019 w kwocie 1.033,46 zł oraz należne odsetki w kwocie 201,00 zł;
3. składki na ubezpieczenie zdrowotne w ramach zakresów deklaracji 40-49 za okres od 12-2014 w kwocie 252,96 zł oraz należne odsetki w kwocie 96,00 zł.

W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że A. D. jako płatnik składek zobowiązana była do rozliczenia i opłacenia składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne, którego to obowiązku nie wykonała, wobec czego wystąpiła konieczność wydania decyzji i określenia wysokości zadłużenia. Wskazano, że w wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z 3 kwietnia 2019r. określono okresy podlegania przez płatnika ubezpieczeniom, co skutkowało sporządzeniem z urzędu korekt dokumentów rozliczeniowych i zgłoszeniowych na koncie płatnika za okres od sierpnia 2008r. i dokonano zwiększenia przypisu składek. Przy uwzględnieniu stanu konta dokonano rozliczenia wszystkich dotychczasowych wpłat płatnika i odliczenia należności, które uległy przedawnieniu. W załączniku do decyzji wskazano szczegółowe zestawienie zaległych należności na poszczególne fundusze i za poszczególne okresy rozliczeniowe.

Odwołanie od powyższej decyzji złożyła A. D., wskazując, że zdaniem odwołującej zaległość wskazana w decyzji nie istnieje, a należności będące konsekwencją wydanych wcześniej decyzji i wyroku sądowego zostały przez nią pokryte dokonanymi wpłatami. Odwołująca powołała się na wpłaty dokonane 30 maja 2016r. i 24 czerwca 2016r. na łączną kwotę 7.005,97 zł. Nadto odwołująca wskazała, że ZUS w błędny sposób dokonał zaliczenia wpłat z czerwca i lipca 2016r. na okresy przyszłe.

Wyrokiem z 30 października 2020 r. sygn. akt VIII U 2848/19 Sąd Okręgowy w Poznaniu oddalił odwołanie (pkt 1 wyroku) oraz zasądził od odwołującej na rzecz pozwanego organu rentowego kwotę 1800 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (pkt 2 wyroku).

Powyższy wyrok zapadł w oparciu o następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne:

Odwołująca A. D. jest płatnikiem składek na ubezpieczenia społeczne, zdrowotne jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą.

Decyzją z dnia 26 kwietnia 2016 r. nr (...), znak (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. na podstawie, stwierdził, że podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne A. D. jako osoby podlegającej ubezpieczeniom z tytułu prowadzonej pozarolniczej działalności gospodarczej wynosi:

okres	ubezpieczenia emerytalne i rentowe	ubezpieczenie wypadkowe	ubezpieczenie zdrowotne
2008-08	1 790,39	1 790,39	2 287,40
2008-09	1 770,82	1 770,82	2 364,27
2008-10	1 770,82	1 770,82	2 364,27
2008-11	1 770,82	1 770,82	2 364,27
2008-12	1 608,76	1 608,76	2 392,76
2009-01	0,00	0,00	2 392,76

2009-02	0,00	0,00	2 392,76
2009-03	0,00	0,00	2 491,57
2009-04	0,00	0,00	2 491,57
2009-05	0,00	0,00	2 491,57
2009-06	0,00	0,00	2 491,57
2009-07	0,00	0,00	2 491,57
2009-08	1 915,80	1 915,80	2 491,57
2009-09	1 915,80	1 915,80	2 491,57
2009-10	1 915,80	1 915,80	2 491,57
2009-11	1 915,80	1 915,80	2 491,57
2009-12	1 915,80	1 915,80	2 491,57
2010-01	1 887,60	1 887,60	2 592,46
2010-02	1 887,60	1 887,60	2 592,46
2010-03	1 887,60	1 887,60	2 592,46
2010-04	1 887,60	1 887,60	2 592,46
2010-05	1 887,60	1 887,60	2 592,46
2010-06	1 887,60	1 887,60	2 592,46
2010-07	1 887,60	1 887,60	2 592,46
2010-08	1 887,60	1 887,60	2 592,46
2010-09	1 887,60	1 887,60	2 592,46

2010-10	1 887,60	1 887,60	2 592,46
2010-11	1 887,60	1 887,60	2 592,46
2010-12	1 887,60	1 887,60	5 184,92
2011-01	2 015,40	2 015,40	5 408,62
2011-02	2 015,40	2 015,40	5 408,62
2011-03	2 015,40	2 015,40	5 408,62
' 2011-04	2 015,40	2 015,40	5 408,62
2011-05	2 015,40	2 015,40	5 408,62
2011-06	2 015,40	2 015,40	5 408,62
2011-07	2 015,40	2 015,40	5 408,62
2011-08	2 015,40	2 015,40	5 408,62
2011-09	2 015,40	2 015,40	5 408,62
2011-10	2 015,40	2 015,40	5 408,62
2011-11	2 015,40	2 015,40	5 408,62
2011-12	2 015,40	2 015,40	5 408,62
2012-01	2 115,60	2 115,60	5 656,62
2012-02	2 115,60	2 115,60	5 656,62
2012-03	2 115,60	2 115,60	5 656,62
2012-04	2 115,60	2 115,60	5 656,62
2012-05	2 115,60	2 115,60	5 656,62

2012-06	2 115,60	2 115,60	5 656,62
2012-07	2 115,60	2 115,60	5 656,62
2012-08	2 115,60	2 115,60	5 656,62
2012-09	2 115,60	2 115,60	5 656,62
2012-10	2 115,60	2 115,60	5 656,62
2012-11	2 115,60	2 115,60	5 656,62
2012-12	2 115,60	2 115,60	5 656,62
2013-01	2 227,80	2 227,80	5 816,26
2013-02	2 227,80	2 227,80	5 816,26
2013-03	2 227,80	2 227,80	5 816,26
2013-04	2 227,80	2 227,80	5 816,26
2013-05	2 227,80	2 227,80	5 816,26
2013-06	2 227,80	2 227,80	5 816,26
2013-07	2 227,80	2 227,80	5 816,26
2013-08	2 227,80	2 227,80	5 816,26
2013-09	2 227,80	2 227,80	5 816,26
2013-10	2 227,80	2 227,80	5 816,26
2013-11	2 227,80	2 227,80	5 816,26
2013-12	2 227,80	2 227,80	5 816,26
2014-01	2 247,60	2 247,60	6 008,96

2014-02	2 247,60	2 247,60	6 008,96
2014-03	2 247,60	2 247,60	6 008,96
2014-04	2 247,60	2 247,60	6 008,96
2014-05	2 247,60	2 247,60	6 008,96
2014-06	2 247,60	2 247,60	6 008,96
2014-07	2 247,60	2 247,60	6 008,96
2014-08	2 247,60	2 247,60	3 004,48
2014-09	2 247,60	2 247,60	3 004,48
2014-10	2 247,60	2 247,60	3 004,48
2014-11	2 247,60	2 247,60	3 004,48
2014-12	145,00	145,00	3 004,48
2015-01	0,00	0,00	3 104,57
2015-02	0,00	0,00	3 104,57
2015-03	0,00	0,00	3 104,57
2015-04	0,00	0,00	3 104,57
2015-05	0,00	0,00	3 104,57
2015-06	0,00	0,00	3 104,57
2015-07	0,00	0,00	3 104,57
2015-08	0,00	0,00	3 104,57
2015-09	0,00	0,00	3 104,57

2015-10	0,00	0,00	3 104,57
2015-11	0,00	0,00	3 104,57
2015-12	0,00	0,00	3 104,57
2016-01	0,00	0,00	3 210,60
2016-02	0,00	0,00	3 210,60
2016-03	0,00	0,00	3 210,60

Od decyzji tej A. D. złożyła odwołanie, które zostało oddalone wyrokiem Sądu Okręgowego w Poznaniu z 26 stycznia 2017r. w sprawie VIII U 1265/16.

Na skutek apelacji odwołującej Sąd Apelacyjny w Poznaniu wyrokiem z 3 kwietnia 2019r. w sprawie III AUa 348/17 zmienił zaskarżony wyrok i poprzedzając go decyzję w ten sposób, że w miesiącach: grudzień 2010r., styczeń 2011r., luty 2011r., kwiecień 2011r., maj 2011r., lipiec 2011r., sierpień 2011r., wrzesień 2011r., październik 2011r., marzec 2012r., kwiecień 2012r., czerwiec 2012r., sierpień 2012r., październik 2012r., listopad 2012r., grudzień 2012r., styczeń 2013r., luty 2013r., sierpień 2013r., wrzesień 2013r., październik 2013r., listopad 2013r., styczeń 2014r., luty 2014r., maj 2014r., lipiec 2014r. podstawa na ubezpieczenie zdrowotne obowiązuje w pojedynczej wysokości w pozostałym zakresie apelację oddalając.

Podstawą wyroków sądów obu instancji było ustalenie, że w spornym okresie od 1 sierpnia 2008r. do 31 grudnia 2014r. A. D. prowadziła pozarolniczą działalność gospodarczą i polegała z tego tytułu ubezpieczeniom (za wyjątkiem okresu kiedy dysponowała innym tytułem).

W wyniku wydania decyzji (...) w zakresie zmienionym opisaną wyżej wyrokiem Zakład Ubezpieczeń Społecznych dokonał z urzędu odpowiednich korekt deklaracji zgłoszeniowych i rozliczeniowych, w ten sposób, że składki zgodne z decyzją zostały przypisane do konta A. D., o czym zawiadomiono odwołującą pismem z 23 maja 2019r.

Pismem z 20 maja 2019r. A. D. powiadomiła ZUS, że wykonała wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu i powołała się na uregulowanie w czerwcu 2016r. zaległych składek z odsetkami.

W odpowiedzi pismem z 27 maja 2019r. ZUS powiadomił odwołującą, że składki są przez nią opłacane jednym przelewem a każda wpłata dzielona proporcjonalnie na wszystkie rodzaje opłacanych składek, a podstawie ich udziału w ostatniej deklaracji rozliczeniowej. Przedstawiono rozliczenie wpłat dokonanych po 1 stycznia 2018r. i poinformowano odwołującą, że jej konto wykazuje niedopłatę na ubezpieczenia społeczne 3.423,21 zł za okres od 06-2014 do 12-2014 i na ubezpieczenie zdrowotne 2.268,70 zł za okres od 08-2015 do 05-2016.

W piśmie ZUS z 18 czerwca 2019r. ponownie wyjaśniano odwołującej zasady rozliczania składek do 31 grudnia 2017r. i po 1 stycznia 2018r. oraz przedstawiono szczegółowe rozliczenie dokonanych przez nią do 31 grudnia 2017r. wpłat ze wskazaniem naliczenia na jakie fundusze, okresy i ewentualne odsetki poszczególne wpłaty zostały zaliczone.

W dalszej korespondencji odwołująca przedstawiała organowi rentowemu własne wyliczenia sposobu rozliczenia zaległych składek i dokonanych przez nią wpłat.

Odwołująca nie regulowała w okresie od 1 sierpnia 2008r. do 31 grudnia 2014r. wszystkich składek w prawidłowej, należytej wysokości, w szczególności wobec niezadeklarowania składek należnych zgodnie z decyzją nr (...) (po zmianie decyzji wyrokiem SA z 3 kwietnia 2019r.).

Dokonanie przypisu tych składek po wydaniu wyroku z 3 kwietnia 2019r. nastąpiło poprzez dokonanie przez organ korekt deklaracji z urzędu. Odwołująca uprzednio nie dokonała korekt deklaracji zgłoszeniowych i rozliczeniowych za sporny okres objęty zaskarżoną decyzją nr (...), w szczególności nie czyniła tego w toku postępowania ani też w momencie dokonywania spornych wpłat w okresie od maja do czerwca 2016r. Składki wynikające z decyzji nr (...) nie były wówczas przypisane do konta odwołującej ponieważ decyzja nie była prawomocna, nie było podstaw do dokonania przypisu składek z urzędu, a odwołująca nie złożyła korekt deklaracji zgodnie z treścią decyzji.

Na skutek rozliczenia konta odwołującej po wydaniu wyroku z 3 kwietnia 2019r. ujawnione zostały zaległości w opłaceniu składek w wysokościach:

1. na FUS za okres 06/2014 -12/2014 3.423,21 zł odsetki 1377,00 zł,

w tym:

- składka za 06/2014 – 70,91 zł, odsetki 30,00 zł;
- składka za 07/2014 – 661,92 zł, odsetki 276,00 zł;
- składka za 08/2014 – 661,92 zł, odsetki 271,00 zł;
- składka za 09/2014 – 661,92 zł, odsetki 266,00 zł;
- składka za 10/2014 – 661,92 zł, odsetki 261,00 zł;
- składka za 11/2014 – 661,92 zł, odsetki 257,00 zł;
- składka za 12/2014 – 42,70 zł, odsetki 16,00 zł;

2. FUZ za okres 02/2016 -05/2019 1.033,46 zł odsetki 201,00 zł

w tym:

- składka za 02/2016 – 113,24 zł, odsetki 33,00 zł;
- składka za 03/2016 – 288,95 zł, odsetki 81,00 zł;
- składka za 05/2016 – 288,95 zł, odsetki 77,00 zł;
- składka za 05/2019 – 342,32 zł, odsetki 10,00 zł

3. FUZ za okres 12-2014 z deklaracji 40-49 252,96 zł odsetki 96,00 zł.

Odwołująca dokonywała w okresie maja i czerwca 2016r. wpłat składek, w tym 24 czerwca 2016r. w wysokości 19,31 zł ze wskazaniem tytułu wpłaty „ (...) za odsetki” oraz 30 maja 2016r. w wysokości 6.986,64 zł ze wskazaniem tytułu wpłaty „ (...)”.

Wpłaty te rozliczone zostały w następujący sposób:

- wpłata z 30 maja 2016r. w wysokości 6.986,64 zł na składki na ubezpieczenia społeczne za okresy:

01/2012 – składki 575,24 zł, odsetki 255,00 zł;

08/2011 – składki 264,29 zł, odsetki 133,00 zł;

09/2011 – składki 547,99 zł, odsetki 269,00 zł;

10/2011 – składki 547,99 zł, odsetki 263,00 zł;

11/2011 – składki 547,99 zł, odsetki 256,00 zł;

12/2011 – składki 547,99 zł, odsetki 250,00 zł;

02/2012 – składki 617,55 zł, odsetki 267,00 zł;

03/2012 – składki 617,55 zł, odsetki 260,00 zł;

04/2012 – składki 617,55 zł, odsetki 223,00 zł.

- wpłata z 24 czerwca 2016r. w wysokości 19,31 zł na składki na ubezpieczenie zdrowotne za okres 02/2016.

Ponadto A. D. dokonała wpłat:

- 14 czerwca 2016r. w wysokości 635,57 zł ze wskazanym tytułem wpłaty: „88/2016 za odsetki”;

- 26 czerwca 2016r. w wysokości 1.043,92 zł ze wskazanym tytułem wpłaty: „88/2016”;

- 27 czerwca 2016r. w wysokości 1.375,73 zł ze wskazanym tytułem wpłaty: „88/2016 za odsetki (...);

- 8 sierpnia 2016r. w wysokości 288,95 zł ze wskazanym tytułem wpłaty: „06/2016”;

- 8 sierpnia 2016r. w wysokości 288,95 zł ze wskazanym tytułem wpłaty: „08/2016”;

- 7 grudnia 2016r. w wysokości 288,95 zł ze wskazanym tytułem wpłaty: „12/2016”;

- 3 lutego 2017r. w wysokości 305,61 zł ze wskazanym tytułem wpłaty: „02/2017 (297,98 za luty i dopłata 8,33 zł za styczeń 2017r.”;

- 10 maja 2017r. w wysokości 297,28 zł ze wskazanym tytułem wpłaty: „05/2017”;

- 5 lipca 2017r. w wysokości 297,28 zł ze wskazanym tytułem wpłaty: „07/2017”;

- 8 września 2017r. w wysokości 297,28 zł ze wskazanym tytułem wpłaty: „09/2017”;

- 4 grudnia 2017r. w wysokości 297,28 zł ze wskazanym tytułem wpłaty: „12/2017”;

- 6 listopada 2017r. w wysokości 297,28 zł ze wskazanym tytułem wpłaty: „11/2017”;

- 6 listopada 2017r. w wysokości 297,28 zł ze wskazanym tytułem wpłaty: „10/2017”.

Decyzją z 15 października 2019r. o znaku (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. działając na podstawie art. 83 ust. 1 oraz art. 32 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2017 r., poz. 1778 ze zm.) określił wysokość zadłużenia A. D. z tytułu składek na kwoty:

1. składki na ubezpieczenia społeczne za okres od 06-2014 do 12-2014 w kwocie 3.423,21 zł oraz należne odsetki w kwocie 1.377,00 zł;

2. składki na ubezpieczenie zdrowotne w ramach zakresów deklaracji 01-39 za okres od 02-2016 do 05-2019 w kwocie 1.033,46 zł oraz należne odsetki w kwocie 201,00 zł;

3. składki na ubezpieczenie zdrowotne w ramach zakresów deklaracji 40-49 za okres od 12-2014 w kwocie 252,96 zł oraz należne odsetki w kwocie 96,00 zł.

Na podstawie tak ustalonego stanu faktycznego Sąd I instancji wydał zaskarżony wyrok, w którym oddalił odwołanie (pkt 1 wyroku) oraz zasądził od odwołującej na rzecz pozwanego organu rentowego kwotę 1800 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (pkt 2 wyroku).

Na wstępie Sąd Okręgowy podkreślił, że bezspornym pozostawała okoliczność, że w okresie objętym zaskarżoną decyzją odwołująca prowadziła działalność gospodarczą i z tego tytułu była płatnikiem składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne, zgodnie z ustalonym w uprzednich prawomocnych decyzjach schematem podlegania ubezpieczeniom i podstawami wymiaru składek.

W świetle dokumentów nie może również budzić wątpliwości fakt, że do czasu wydania decyzji z kwietnia 2016r. odwołująca za okres od sierpnia 2008r. do grudnia 2014r. nie zadeklarowała i nie odprowadziła należnych składek związanych z podleganiem ubezpieczenia jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą. Decyzja określająca podstawy wymiaru składek nr (...) stała się prawomocna dopiero z dniem wydania wyroku z 3 kwietnia 2019r. i do tego czasu odwołująca nie dokonała odpowiednich zgłoszeń do ubezpieczenia ani złożenia deklaracji rozliczeniowych. Składki wynikające z podstaw określonych w decyzji (...) nie były wówczas przypisane do jej konta płatnika, a przypis składek nastąpił w 2019r., po wydaniu wyroku przez Sąd Apelacyjny i to na podstawie sporządzonych z urzędu korekt deklaracji rozliczeniowych.

Nadto Sąd Okręgowy podkreślił, że bezspornym pozostaje i to, że wszystkie sporne wpłaty, które powołuje odwołująca, a tym te, w których tytułach określono jako przedmiot zaległości zaległe składki lub odsetki wynikające z decyzji nr (...) dokonane zostały przed 31 grudnia 2017r., co ma istotne znaczenie z punktu widzenia zasad rozliczenia dokonanych wpłat.

W dalszej części uzasadnienia Sąd Okręgowy przytoczył treść art. 46 ust. 1, art. 32, art. 31 ustawy z 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t. j. Dz. U. 2020r., poz. 266). Sąd Okręgowy podkreślił, że w myśl art. 23 ust.1 ustawy od nieopłaconych w terminie składek należne są od płatnika składek odsetki za zwłokę, na zasadach i w wysokości określonych w ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa.

Sąd I instancji zwrócił uwagę, że spór pomiędzy stronami obejmował wysokość zadłużenia z tytułu składek za okres objęty zaskarżoną decyzją, sporny był sposób zarachowania wpłat odwołującej dokonywanych w szczególności w roku 2016, co do których zdaniem odwołującej wpłaty te miały pokryć należności z tytułu składek za okresy i od podstaw wymiaru składek określonych w decyzji nr (...).

W dalszej części uzasadnienia Sąd Okręgowy wskazał zasady rozliczania składek, które w sposób odmienny uregulowane były w okresie do 31 grudnia 2017r. i od 1 stycznia 2018r. Sąd Okręgowy zacytował przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 18 kwietnia 2008 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu postępowania w sprawach rozliczania składek, do których poboru jest zobowiązany Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

Sąd Okręgowy podkreślił, że dokonane przez odwołującą w 2016r. i 2017r. wpłaty, w których tytułach wskazano decyzję nr (...) nie miały oznaczonego tytułu płatności stosownie do § 11 ust. 1 rozporządzenia i zakład miał obowiązek dokonać ich rozliczenia w sposób określony w § 11 ust. 3 oraz w § 12 do 15 rozporządzenia.

Taki sposób rozliczeń nie wynikał, jak zarzuca odwołująca z „technik księgowych ZUS” a z obowiązujących przepisów prawa i okoliczności, że przed kwietniem 2019r. składki wynikające z podstaw wymiaru określonych decyzją nr (...) nie były przypisane do konta odwołującej jako płatnika. Decyzja wówczas nie była prawomocna, zakład nie miał podstaw do tego, aby na jej podstawie dokonać przypisu składek poprzez sporządzenie z urzędu deklaracji rozliczeniowych. Stąd też, jeżeli odwołująca w części decyzji nie kwestionowała (co zdaje się wynikać z tytułu dokonanych w 2016r. wpłat, który w ocenie odwołującej miał wskazywać na zaspokojenie składek w wysokości wynikającej z decyzji nr (...)) to dla uzyskania zamierzonego celu winna była złożyć stosowne deklaracje rozliczeniowe

wskazujące na to, że za określone okresy na określone fundusze należne są oznaczone składki. Wówczas jeśliby odwołująca odpowiednio deklaracje rozliczeniowe złożyła i dokonała wpłat składek z przypisaniem do okresów i funduszy wskazanych w deklaracjach to rozliczenie wpłat zostałoby dokonane zgodnie ze wskazaniem wynikającym z dokumentów rozliczeniowych i dowodów wpłat. Ponieważ deklaracje nie zostały złożone i według stanu istniejącego w dniu dokonywania wpłat nie były na koncie odwołującej przypisane składki to zakład miał obowiązek rozliczenia składek zgodnie z § 11 ust. 3 oraz w § 12 do 15 rozporządzenia.

W dalszej części uzasadnienia Sąd Okręgowy przytoczył treść przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 21 września 2017 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu postępowania w sprawach rozliczania składek, do których poboru jest zobowiązany Zakład Ubezpieczeń Społecznych, które obowiązywały w okresie od 1 stycznia 2018r.

Sąd I instancji podniósł, że szczególnie istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy ma § 32, zgodnie z którym do wpłat dokonanych przed dniem wejścia w życie rozporządzenia stosuje się przepisy dotychczasowe. W świetle § 32 wszelkie wpłaty dokonane przez odwołującą do 31 grudnia 2017r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych miał obowiązek rozliczać według zasad określonych w rozporządzeniu z 18 kwietnia 2008r. i w ten sposób rozliczenie zostało dokonane. W ocenie Sądu Okręgowego bezzasadne są zatem zarzuty odwołującej dotyczące dowolności w sposobie rozliczania wpłat czy też stosowania przez organ technik księgowych uznaniowo i w sposób niekorzystny dla odwołującej. Organ miał obowiązek rozliczać wpłaty zgodnie z opisanymi wyżej rozporządzeniami i takich rozliczeń dokonał. Odwołująca nie wykazała w tym zakresie żadnych nieprawidłowości.

Sąd Okręgowy podkreślił, że konstrukcja zarzutów odwołującej sprowadza się do oparcia ich na założeniu, że wpłaty dokonywane przed 1 stycznia 2018r. i określone w dokumentach wpłat z przypisaniem do określonych funduszy winny być na te fundusze zaliczone z dniem wpłaty nawet jeśli według stanu wówczas istniejącego nie były do konta odwołującej przypisane składki. Zdaniem Sądu Okręgowego takie założenie jest błędne i niezgodne z obowiązującymi przepisami. Jeśli do konta płatnika w dacie płatności nie były przypisane składki (ponieważ obowiązek ich zapłaty wynikał z nieprawomocnej decyzji a płatnik nie złożył deklaracji rozliczeniowych, w których składki te zostałyby wykazane jako należne) to nie mogło nastąpić zaliczenie płatności na te składki. Rozliczenie mogło nastąpić dopiero po dokonaniu przypisu składek. Niekorzystne dla odwołującej naliczenie odsetek nie było zatem konsekwencją błędu organu rentowego a działań samej odwołującej. To odwołująca nie zgłosiła się do ubezpieczeń i nie wykazała składek od podstaw wskazanych w decyzji nr (...) i to odwołująca przystąpiła (przynajmniej w części) do realizowania nieprawomocnej wówczas (na skutek jej własnego odwołania) decyzji poprzez dokonywanie wpłat bez jednoczesnego złożenia odpowiednich deklaracji rozliczeniowych.

W ocenie Sądu I instancji bezzasadnym okazał się także zarzut naruszenia art. 54 § 1 pkt 7a Ordynacji podatkowej. Sąd Okręgowy wskazał, że przepis ten w ogóle nie znajduje zastosowania do składek, bowiem nie obejmuje go odesłanie z art. 31 ustawy systemowej. Ponadto podkreślił, że zgodnie z tym przepisem odsetek za zwłokę nie nalicza się za okres od dnia następnego po upływie dwóch lat od dnia złożenia deklaracji, od zaległości związanych z popełnionymi w deklaracji błędami rachunkowymi lub oczywistymi omyłkami, jeżeli w tym okresie nie zostały one ujawnione przez organ podatkowy.

Reasumując Sąd Okręgowy podał, że w niniejszej sprawie zaległości za okres objęty decyzją nr (...) nie powstały w wyniku popełnienia w deklaracji błędów rachunkowych lub oczywistych omyłek, a w wyniku braku zgłoszenia do ubezpieczeń i zadeklarowania składek za okresy objęte decyzją, co do których następnie toczył się pomiędzy stronami spór sądowy. Ostatecznie Sąd Okręgowy stwierdził, że odwołująca nie wykazała aby rozliczenie dokonanych przez nią i spornych wpłat zostało wykonane nieprawidłowo i wskutek tego zadłużenie objęte zaskarżoną decyzją miałyby nie istnieć i być już uprzednio spłacone.

Odwołująca nie podniosła przy tym żadnych zarzutów dotyczących naliczenia należności na podstawie decyzji nr (...) po jej uprawomocnieniu przez organ rentowy, w tym aby wysokość należności na poszczególne fundusze była niezgodna z dokonanymi z urzędu deklaracjami rozliczeniowymi. Prawidłowość rachunkowego naliczenia wysokości należnych składek, zgodnie z deklaracjami nie była zatem przedmiotem sporu.

W tych okolicznościach Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie.

O kosztach postępowania Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. oraz z § 2 pkt 4 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. 2015 r., poz. 1804 ze zm.) w brzmieniu obowiązującym w dniu wniesienia odwołania, wartość przedmiotu sporu wynosiła sumę należności objętych zaskarżoną decyzją.

Apelację od powyższego wyroku wywiodła odwołująca A. D. zaskarżając go w całości i zarzucając mu:

1. nierozpoznanie opisanych manipulacji księgowych – przy braku powołania biegłego sądowego (wnioskowanego w piśmie procesowym z 02.06.2020 r.) - w celu rozliczenia zarachowań wpłat dokonanych od maja 2016 do 31 grudnia 2017 r. na okresy przyszłe (opłacane w pełni wpłatami terminowo realizowanymi każdego miesiąca od czerwca 2016 r. do chwili obecnej 2020 r.);

2. przyjęcie przez ZUS do stosowania przepisów obowiązujących w okresie następnym, po rozpoznawaniu w procesie, tj. Organ Rentowy rozliczył zadłużenie według zasad wprowadzonych Rozporządzeniem Rady Ministrów z 21 września 2017 r. (Dz.U. z 2017 roku poz. 1831) - co Sąd Okręgowy zatwierdził w całości. Natomiast w odwołaniu z 25.10.2019 r. podniesiono niezgodność naliczeń związanych ze stanem potwierdzonym przez Sąd Apelacyjny w Poznaniu do czerwca 2016 r. Stąd w ocenie ubezpieczonej wpłaty dokonane od maja 2016 r. do grudnia 2017 r. podlegały rozliczeniu według zasad, określonych w § 32 ww. Rozporządzenia Rady Ministrów (cyt.: „do wpłat dokonanych przed dniem wejścia w życie rozporządzenia stosuje się przepisy dotychczasowe”). Faktem jest, że w okresie tym ubezpieczona wpłaciła kwoty na konta centralne ZUS z oznaczeniem cyfrowym 52 (dla FUZ), 54 (dla FUS) - z podaniem okresu rozliczeniowego, wynikającego z ustaleń Decyzji (...) (uwzględniającej korekty dokonane przez Sąd Apelacyjny w Poznaniu);

3. wpłaty zrealizowane przez ubezpieczoną w okresie od maja 2016 do 30 czerwca 2016 r. stanowią zestawienie załączone do apelacji jako dowód nr 1 (wpłacono 88 581,12 zł). Stwierdzono, że ZUS zarachował te wpłaty częściowo na okresy przyszłe (od 2017 do 2018 r.) - mimo, iż od czerwca 2016 r. ubezpieczona co miesiąc wpłacała pełną składkę na FUZ - eliminując możliwość zarachowań dokonanych przez ZUS na 2017 i 2018 rok, co poddaje pod szczególną ocenę Sądu Apelacyjnego;

4. przyjęcie przez ZUS oraz Sąd Okręgowy wyższości (pierwszeństwa) w rozliczeniach momentu zarachowań składek nad momentem zapłaty składek (tj. wpływu środków na konta bankowe ZUS) - mimo że w utrwalonej linii orzecniczej zobowiązanie wygasa w momencie jego zapłaty. W spornej sprawie Organ Rentowy nie uznał momentu spłaty zobowiązań, pozostawiając wpłacone składki bez zarachowań od maja i czerwca 2016 r. do 3 kwietnia 2019 r. (do czasu uprawomocnienia się decyzji (...)), co potwierdził też Sąd Okręgowy w Poznaniu w swym uzasadnieniu na stronie 7 w.16 - 8 od dołu wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu. Odwołująca wniosła tym samym o uznanie obowiązku rozliczenia wpłat dokonanych pod datą ich wpływu na konta ZUS, przez co ubezpieczona nie będzie obciążona podwójnym zarachowaniem tych samych okresów (jak w dowodzie nr 1 i 2). Ponadto uniknie odsetek od nie występującego zadłużenia - w przypadku uznania wpłat dokonanych od maja i czerwca 2016 r. jako moment spłacenia zobowiązania wobec ZUS (co przedstawiono Organowi Rentowemu w piśmie z 20.05.2019 r., będącego w aktach sprawy). Odwołująca wniosła tym samym o przeprowadzenie dowodu z treści pisma ubezpieczonej skierowanej 20.05.2019 r. do ZUS Inspektorat K. (stanowiącego zał. nr 4 do odwołania),

5. nieuwzględnienie przez Sąd Okręgowy w Poznaniu wszystkich wpłat dokonanych na rzecz ZUS od maja 2016 r. Sąd Okręgowy w Poznaniu przywołał tylko wpłaty kwoty 7 005,97 zł (str. 1 wyroku w. 1 od dołu oraz str. 8 w. 12 - 10 od dołu). Ponadto na str. 9 uzasadnienia przedstawiono wpłaty ubezpieczonej dokonane od 14 czerwca 2016 r. - bez podania pełnego celu. Na wpłatach bowiem podawano podstawę, jaką była decyzja (...) oraz zawsze nazwę funduszu (FUS, FUZ) - co umożliwiało przypisanie wpłat do długu wykazywanego w decyzji (...). Organ Rentowy zaniechał przypisania spłat zobowiązań w dniu ich wpłaty od najstarszego długu - ale zarachowano część z nich na okresy przyszłe. W momencie wpłaty (maj, czerwiec 2016 r.) Organ Rentowy nie mógł zarachować tych wpłat na okresy przyszłe, bowiem ukrywano

występującą nadpłatę składek wpłacanych co miesiąc od maja 2016 do 15 października 2019 r. (data zaskarżonej i spornej decyzji ZUS);

6. obowiązek zarachowania składek pod datą ich wpłaty na konta ZUS całkowicie eliminował zadłużenie i obowiązek ich rozliczenia według skorygowanych zasad (od 1 stycznia 2018 r.). Bowiem tylko składki na FUZ (ubezpieczenia zdrowotne) stanowiły przedmiot rozliczeń płatnika od czerwca 2016 r. Tym samym dokonywane każdego miesiąca wpłaty składek na FUZ nie mogły rodzić zadłużenia (przy nadpłaconych składkach za okres objęty decyzją (...)) - co wynika z przywołanego pisma ubezpieczonej z 20 maja 2019 r. (stanowiącego zał. nr 4 do odwołania). Tym samym w ocenie ubezpieczonej nowe zasady rozliczeń nie powinny być przywoływane przez ZUS oraz Sąd Okręgowy w Poznaniu.

Wskazując na powyższe zarzuty odwołująca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości oraz poprzedzającej go decyzji organu rentowego i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania bezpośrednio organowi rentowemu (jak w art 477^{14a} k.p.c.). W ocenie Ubezpieczonej Sąd Okręgowy bezzasadnie oddalił zaskarżone odwołanie oraz obciążył Ubezpieczoną zwrotem rażąco wysokich kosztów zastępstwa procesowego - mało aktywnej obsługi prawnej ZUS (koszty niewspółmiernie wysokie w stosunku do aktywności wykazywanej podczas procesu wyjaśniania zawilej i pokrętnej postawy pracowników organu rentowego).

W odpowiedzi na apelację odwołującej organ rentowy wniósł o oddalenie apelacji i o zasądzenie od odwołującej na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie zgodnie z art. 98 § 1¹ k.p.c. w postępowaniu apelacyjnym.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja odwołującej A. D. okazała się konieczna i uzasadniona, umożliwiła bowiem instancyjną kontrolę zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego i w konsekwencji dostrzeżenie uchybień skutkujących koniecznością jego uchylenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Na wstępie przypomnieć należy, że decyzją z 15 października 2019r. o znaku (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. działając na podstawie art. 83 ust. 1 oraz art. 32 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych określił wysokość zadłużenia A. D. z tytułu składek na kwoty: składki na ubezpieczenia społeczne za okres od 06-2014 do 12-2014 w kwocie 3.423,21 zł oraz należne odsetki w kwocie 1.377,00 zł; składki na ubezpieczenie zdrowotne w ramach zakresów deklaracji 01-39 za okres od 02-2016 do 05-2019 w kwocie 1.033,46 zł oraz należne odsetki w kwocie 201,00 zł; składki na ubezpieczenie zdrowotne w ramach zakresów deklaracji 40-49 za okres od 12-2014 w kwocie 252,96 zł oraz należne odsetki w kwocie 96,00 zł. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że A. D. jako płatnik składek zobowiązana była do rozliczenia i opłacenia składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne, którego to obowiązku nie wykonała, wobec czego wystąpiła konieczność wydania decyzji i określenia wysokości zadłużenia. Organ rentowy zwrócił uwagę, że w wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z 3 kwietnia 2019r. określono okresy podlegania przez płatnika ubezpieczeniom, co skutkowało sporządzeniem z urzędu korekt dokumentów rozliczeniowych i zgłoszeniowych na koncie płatnika za okres od sierpnia 2008r. i dokonano zwiększenia przypisu składek. Przy uwzględnieniu stanu konta dokonano rozliczenia wszystkich dotychczasowych wpłat płatnika i odliczenia należności, które uległy przedawnieniu. W załączniku do decyzji wskazano szczegółowe zestawienie zaległych należności na poszczególne fundusze i za poszczególne okresy rozliczeniowe.

Odwołująca z kolei w toku postępowania konsekwentnie wskazywała, że w jej ocenie zaległość wskazana w decyzji nie istnieje, a należności będące konsekwencją wydanych wcześniej decyzji i wyroku sądowego zostały przez nią pokryte dokonanymi wpłatami. Odwołująca powołała się na wpłaty dokonane 30 maja 2016r. i 24 czerwca 2016r. na łączną kwotę 7.005,97 zł. Zdaniem odwołującej wpłaty te miały pokryć należności z tytułu składek za okresy i od podstaw wymiaru składek określonych w decyzji nr (...) (decyzja obejmująca podstawę wymiaru składek za okresy od 08-2008 do 03-2016). Nadto odwołująca wskazała, że ZUS w błędny sposób dokonał zaliczenia wpłat z czerwca i lipca 2016r. na okresy przyszłe.

Mając na uwadze powyższe Sąd Apelacyjny wskazuje, że spór w sprawie w zasadzie sprowadzał się do ustalenia czy organ rentowy w sposób prawidłowy zaliczył wpłaty odwołującej oraz czy na jej koncie w ZUS powstała zaległość składkowa. Sporny pomiędzy stronami był również sposób rozliczenia wpłat, istniał też spór co do prawa. Bezsprzecznie natomiast pozostawała okoliczność, że w okresie objętym zaskarżoną decyzją odwołująca prowadziła działalność gospodarczą i z tego tytułu była płatnikiem składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne, zgodnie z ustalonym w uprzednich prawomocnych decyzjach schematem podlegania ubezpieczeniom i podstawami wymiaru składek. Bezsprzecznie pozostawało i to, że wszystkie sporne wpłaty, które powołała odwołująca, a tym te, w których tytułach określono jako przedmiot zaległości zaległe składki lub odsetki wynikające z decyzji nr (...) dokonane zostały przed 31 grudnia 2017r.

Nadto Sąd Apelacyjny wskazuje, że zgodnie z art. 46 ust. 1 ustawy z 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t. j. Dz. U. 2020r., poz. 266) płatnik składek jest obowiązany według zasad wynikających z przepisów ustawy obliczać, potrącać z dochodów ubezpieczonych, rozliczać oraz opłacać należne składki za każdy miesiąc kalendarzowy. Płatnikiem składek jest m.in. ubezpieczony zobowiązany do opłacenia składek na własne ubezpieczenia społeczne (art. 4 pkt 2d cyt. ustawy).

Zgodnie z art. 32 ustawy systemowej do składek na Fundusz Pracy, Fundusz Solidarnościowy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych i Fundusz Emerytur Pomostowych oraz na ubezpieczenie zdrowotne w zakresie: ich poboru, egzekucji, wymierzania odsetek za zwłokę i dodatkowej opłaty, przepisów karnych, dokonywania zabezpieczeń na wszystkich nieruchomościach, ruchomościach i prawach zbywalnych dłużnika, odpowiedzialności osób trzecich i spadkobierców oraz stosowania ulg i umorzeń stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące składek na ubezpieczenia społeczne.

W myśl art. 23 ust.1 ustawy od nieopłaconych w terminie składek należne są od płatnika składek odsetki za zwłokę, na zasadach i w wysokości określonych w ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa.

Z kolei art. 31 ustawy przewiduje, że do należności z tytułu składek stosuje się odpowiednio: art. 7a, art. 12, art. 26, art. 29 § 1 i 2, art. 33-33b, art. 38a, art. 51 § 1, art. 55, art. 59 § 1 pkt 1, 3, 4, 8 i 9, art. 60 § 1, art. 61 § 1, art. 62 § 1, 3 i 5, art. 62b § 1 pkt 2 i § 3, art. 72 § 1 pkt 1 i 4 i § 2, art. 73 § 1 pkt 1 i 5, art. 77b § 1 i 2, art. 91, art. 93, art. 93a-93c, art. 93e, art. 94, art. 97 § 1 i 1a, art. 97a § 1-3, art. 98 § 1 i § 2 pkt 1, 2, 5 i 7, art. 100, art. 101, art. 105 § 1 i 2, art. 106 § 1-3, art. 107 § 1, 1a, § 2 pkt 2 i 4 i § 3, art. 108 § 1, 3 i 4, art. 109 § 1 w zakresie art. 29, art. 109 § 2 pkt 1, art. 110 § 1, § 2 pkt 2 i § 3, art. 111 § 1-4 i § 5 pkt 1, art. 112 § 1-5, art. 112b-114, art. 115-117, art. 117d, art. 118 § 1 oraz art. 119 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa.

Zaznaczyć raz jeszcze wypada, że wysokość zadłużenia z tytułu składek za okres objęty zaskarżoną decyzją była sporna z uwagi na spór stron co do prawa, w tym sposobu zarachowania wpłat odwołującej dokonywanych w szczególności w roku 2016r., co do których zdaniem odwołującej wpłaty te miały pokryć należności z tytułu składek za okresy i od podstaw wymiaru składek określonych w decyzji nr (...).

Sąd Apelacyjny podkreśla, że do 31 grudnia 2017r. obowiązywały zasady określone w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 18 kwietnia 2008 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu postępowania w sprawach rozliczania składek, do których poboru jest zobowiązany Zakład Ubezpieczeń Społecznych, które przewidywało:

§ 11. 1. Zakład dokonuje rozliczenia dokonanej przez płatnika składek wpłaty na koncie płatnika i zewidencjonowania danych na koncie ubezpieczonego za dany miesiąc kalendarzowy na podstawie deklaracji oraz raportów lub deklaracji korygującej i raportów korygujących, zgodnie z oznaczeniem dokonany przez płatnika składek na dokumencie płatniczym, o którym mowa w art. 47 ust. 4a ustawy, z uwzględnieniem § 3 ust. 4 i § 25.

Z kolei w okresie od 1 stycznia 2018r. zasady rozliczeń uregulowane były w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 21 września 2017 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu postępowania w sprawach rozliczania składek, do których poboru jest zobowiązany Zakład Ubezpieczeń Społecznych i przedstawiała się następująco:

§ 6. 1. Płatnik składek dokonuje jednej wpłaty obejmującej łączną kwotę składek na:

- 1) ubezpieczenia społeczne w wysokości stanowiącej różnicę między wykazaną w deklaracji kwotą należnych składek za dany miesiąc kalendarzowy a kwotą wypłaconych zasiłków, świadczeń rodzinnych oraz przysługującego płatnikowi składek wynagrodzenia, o którym mowa w art. 3 ust. 2 ustawy, zwanych dalej „kwotą uznań”,
- 2) Fundusz Emerytur Pomostowych w wysokości wykazanej w deklaracji kwoty należnych do zapłaty składek, określonej w deklaracji za dany miesiąc kalendarzowy,
- 3) ubezpieczenie zdrowotne w wysokości wykazanej w deklaracji kwoty należnych do zapłaty składek za dany miesiąc kalendarzowy,
- 4) Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych w wysokości wykazanej w deklaracji kwoty należnych do zapłaty składek, określonej w deklaracji za dany miesiąc kalendarzowy

- na przydzielony przez Zakład płatnikowi składek numer rachunku składkowego.

(...)

5. Wpłata składek dokonana przez płatnika składek po terminie określonym w ustawie powinna obejmować również odsetki za zwłokę.

6. W przypadku gdy wpłata, o której mowa w ust. 5, nie uwzględnia odsetek za zwłokę, mimo jej dokonania po terminie określonym w ustawie, Zakład rozlicza dokonaną wpłatę proporcjonalnie na pokrycie kwoty zaległych składek oraz kwoty odsetek za zwłokę w stosunku, w jakim w dniu wpłaty pozostaje kwota zaległości z tytułu składek do kwoty odsetek za zwłokę.

§ 7. 1. Dokonaną przez płatnika składek wpłatę na numer rachunku składkowego Zakład rozdziela na pokrycie należności z tytułu składek na poszczególne fundusze, z uwzględnieniem:

- 1) proporcjonalnego procentowego podziału wpłaty według kwot składek przypadających do zapłaty na poszczególne fundusze na podstawie danych zawartych w deklaracji złożonej za ostatni miesiąc kalendarzowy albo
- 2) w przypadku gdy płatnik składek nie złożył deklaracji - według procentowego udziału składek na poszczególne fundusze w kwocie wpłaty, na podstawie stóp procentowych składek na poszczególne fundusze dla płatnika składek opłacającego składki na własne ubezpieczenia.

W świetle § 32 wszelkie wpłaty dokonane przez odwołującą do 31 grudnia 2017r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych miał obowiązek rozliczać według zasad określonych w rozporządzeniu z 18 kwietnia 2008r.

Jak już była mowa wyżej spór ograniczał się do ustalenia, czy organ rentowy w zaskarżonej decyzji z 15 października 2019 r. prawidłowo rozliczył konto składkowe odwołującej oraz czy w związku z tym na koncie istnieje zaległość składowa (bądź ew. nadpłata).

Sąd Odwoławczy wskazuje, że zakres postępowania dowodowego wyznacza potrzeba procesowa, która stanowi dostateczne wyjaśnienie faktów mających dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie. Ta ogólna reguła wyznacza zakres postępowania, w tym także czas jego trwania oraz dobór środków dowodowych. Postępowanie dowodowe służy dostatecznemu wyjaśnieniu okoliczności spornych i temu celowi jest podporządkowane. Jego dysponentem jest Sąd w takim znaczeniu, że to on decyduje o potrzebie przeprowadzenia dowodu zarówno wskazanego przez stronę, jak i z urzędu.

Zgodnie natomiast z art. 278 k.p.c. biegłego sądowego powołuje się w wypadkach wymagających wiadomości specjalnych. Dowód z opinii biegłego z uwagi na wymóg wiadomości specjalnych jest dowodem tego rodzaju, że nie

może być zastąpiony inną czynnością dowodową np. zeznaniem świadka, gdyż świadek nie posiada odpowiednich wiadomości specjalnych, mających wpływ na rozstrzygnięcie sporu. Sąd nie może zastępować biegłego, dokonując własnych ocen w zakresie wymagającym informacji specjalistycznych, ponieważ w ten sposób strony zostają pozbawione możliwości ustosunkowania się do treści i ocen wymagających wiedzy fachowej w toku postępowania dowodowego. Jednocześnie wskazać należy, że brak inicjatywy sądu dotyczącej powołania biegłego w sytuacji, gdy nie czyni tego strona, narusza art. 232 zdanie drugie k.p.c. Powołanie dowodu z opinii biegłego jest przede wszystkim narzędziem sądu do prawidłowego rozpoznania sprawy, zatem może leżeć w interesie publicznym. Jeżeli strona nie zgłasza odpowiedniego wniosku, to sąd powinien stronę najpierw o taką potrzebę zapytać, ale jeżeli mimo to wniosku nie zgłosi, sąd powinien dopuścić dowód niewskazany przez stronę. Nie można twierdzić, że zasada kontrydiktoryjności wyparła we współczesnym procesie dochodzenie sądu do prawdy obiektywnej, tylko aktywność sądu powinna uzupełniać wnioski dowodowe stron, w tym powołanie biegłych z urzędu, gdy jest to konieczne i pozostaje w rozsądnych proporcjach do aktywności strony, wywodzącej z danych faktów skutki prawne.

Sąd Okręgowy pomimo sporu pomiędzy stronami w zakresie prawidłowości rozliczenia wpłat dokonanych przez odwołującą nie przeprowadził dowodu z opinii biegłego sądowego (z dziedziny rachunkowości), a swoje rozstrzygnięcie oparł wyłącznie na zgromadzonej dokumentacji oraz zeznaniach świadków (L. G., E. D.), nie wyjaśniając przy tym w jaki sposób ustalił, że dokonane przez organ rentowy wyliczenia były prawidłowe.

Rolą Sądu I instancji było z kolei prawidłowe rozpoznanie istoty sporu i przeprowadzenie samodzielnego postępowania dowodowego tak, by zgromadzić dowody niezbędne dla ustalenia racji jednej bądź drugiej strony. Z kolei pominięcie dowodu z opinii biegłego stanowi uchybienie takiej natury, że rodzi potrzebę powtórzenia przeprowadzonego w sprawie postępowania dowodowego.

W tym kontekście warto dodać, że postępowanie apelacyjne ma z jednej strony charakter merytoryczny, zaś z drugiej kontrolny (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 maja 2006 r., I PK 210/05, LEX nr 197171.). Wyznaczniki te nie konkurują ze sobą. Zachodząca między nimi relacja posiada wspólny mianownik. Jest nim ocena legalności rozstrzygnięcia. Nie jest ona jednak możliwa w sytuacji, gdy zachodzą znaczne trudności, czy wręcz niemożliwość odkodowania motywów faktycznych i prawnych rozstrzygnięcia. W takich okolicznościach sąd drugiej instancji nie może w całości wyręczać sądu pierwszej instancji przy ocenie materiału dowodowego determinującego rozstrzygnięcie. Mogłoby to naruszyć prawo stron do dwuinstancyjnego procesu.

Stąd w ocenie Sądu Apelacyjnego koniecznym stało się uchylene zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Poznaniu, celem przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości (art. 386 § 4 k.p.c.).

Ponownie rozpoznając sprawę Sąd I instancji w pierwszej kolejności powinien ustalić jaki był stan konta odwołującej (w tym obejmujący zaległość) na datę wydania obu decyzji z 26 kwietnia 2016 r., w jaki sposób rozliczono konto po wyroku Sądu Apelacyjnego z 3 kwietnia 2019 r. sygn III Aua 348/17, tzn. czy skutek częściowo korzystnego dla odwołującej rozstrzygnięcia powstała niedopłata, czy też zmniejszyła się niedopłata na FUZ, czy konto to rozliczono wówczas prawidłowo, przy uwzględnieniu różnych zasad wyliczeń obowiązujących do 1 stycznia 2018 r. i po 1 stycznia 2018 r., w jaki sposób naliczono odsetki za opóźnienie i czy były to naliczenia prawidłowe, czy w sposób prawidłowy naliczono wpłaty dokonane przez odwołującą od 1 stycznia 2018 r. mając na względzie wyliczenia podane przez odwołującą i dołączone do akt wyliczenia oraz potwierdzenia wpłat w trakcie trwania sądowego postępowania odwoławczego przez Sądem Okręgowym, czy ostatecznie prawidłowo określono kwoty zaległości składkowych (w zakresie należność głównych i odsetek) w zaskarżonej decyzji. W tym celu Sąd I instancji powinien dopuścić dowód z opinii biegłego sądowego z zakresu rachunkowości. Sąd winien też mieć na uwadze wnioski zgłaszane przez odwołującą oraz stronę przeciwną, ewentualnie Sąd Okręgowy przeprowadzi inne dowody, które uzna za konieczne do wyjaśnienia spornych okoliczności sprawy. Tak zebrany materiał dowodowy Sąd I instancji podda ocenie zgodnie z zasadą swobodnej oceny dowodów zawartej w art. 233 § 1 k.p.c. i na tej podstawie rozważy zasadność odwołania.

Mając powyższe na uwadze, uznając apelację odwołującej za zasadną, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. orzekł, jak w sentencji niniejszego wyroku.

Ponadto na podstawie art. 108 § 2 k.p.c. Sąd Apelacyjny pozostawił Sądowi Okręgowemu rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

sędzia Marta Sawińska